

Sygn. akt II CSK 151/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Anna Kozłowska

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa "P." Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością w O.

przeciwko "H." Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością
w Ś.

o stwierdzenie nieważności uchwał,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 19 grudnia 2013 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

oraz skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 29 listopada 2012 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo o stwierdzenie nieważności trzech uchwał zgromadzenia wspólników pozwanej spółki z dnia 27 kwietnia 2010 r. w przedmiocie zmian w składzie zarządu pozwanej oraz dwóch uchwał tego samego organu z dnia 28 kwietnia 2010 r., poświęconych podwyższeniu kapitału zakładowego przez utworzenie nowych udziałów oraz zmianę aktu założycielskiego pozwanej spółki.

Sąd ten uznał, że powódka nie wykazała dochowania terminu zaskarżenia uchwał, a ponadto nie posiadała legitymacji czynnej do ich zaskarżenia, ponieważ ich zaskarżenie nie miało charakteru czynności zachowawczej w rozumieniu art. 910² § 1 *in fine* k.p.c., zdziałanej przez wierzyciela z tytułu zajętych udziałów.

Sąd drugiej instancji uwzględnił w części apelację powódki i zmienił częściowo powyższy wyrok w ten sposób, że stwierdził nieważność dwóch uchwał z dnia 28 kwietnia 2010 r., poświęconych podwyższeniu kapitału zakładowego oraz zmianie aktu założycielskiego, natomiast oddalił jej apelację w pozostałej części, a próbując w ten sposób orzeczenie Sądu pierwszej instancji oddalające powództwo w odniesieniu do uchwał z dnia 27 kwietnia 2010 r. w przedmiocie zmian personalnych w składzie zarządu pozwanej.

W ocenie Sądu odwoławczego powódka posiadała materialną legitymację czynną do zaskarżenia, ale wyłącznie obu uchwał z dnia 28 kwietnia 2010 r., ponieważ tylko ich zaskarżenie było czynnością zachowawczą w rozumieniu art. 910² § 1 *in fine* k.p.c., gdyż obie te uchwały mogły zmierzać do zmniejszenia wartości zajętych udziałów i ograniczyć egzekucyjne możliwości zaspokojenia powodowego wierzyciela.

Sąd ten podzielił natomiast stanowisko Sądu I instancji o braku legitymacji czynnej powódki do zaskarżenia uchwał z dnia 27 kwietnia 2010 r. dotyczących zmian w składzie zarządu, ponieważ uznał, że powódka nie wykazała aby zmiany personalne w zarządzie wpływały na realizację jej praw jako wierzyciela, a więc aby ich zaskarżenie stanowiło tzw. czynność zachowawczą.

Sąd Apelacyjny zakwestionował dokonaną przez Sąd Okręgowy interpretację normy art. 252 § 3 k.s.h., stwierdzając, że określenie w nim początku biegu terminu do zaskarżania uchwał („... od otrzymania wiadomości o uchwale...”) oznacza uzyskanie pozytywnej wiedzy o treści uchwały, co nie jest równoznaczne z datą ogłoszenia uchwały, która nie przesądza o rzeczywistym zapoznaniu się z jej treścią.

Reasumując, Sąd odwoławczy uznał, że powódka zachowała termin do zaskarżenia wszystkich pięciu uchwał, natomiast posiadała jedynie legitymację czynną w odniesieniu do zaskarżenia dwóch uchwał podjętych w dniu 28 kwietnia 2010 r. i w odniesieniu do tych tylko uchwał dokonał oceny zgodności ich z ustawą, obejmując kontrolą także zgodność tych uchwał z przepisami k.p.c.

W ocenie tego Sądu art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c., zakazujący wspólnikowi – dłużnikowi, którego udział zajęto, realizacji zajętego prawa, obejmuje także zakaz udziału wspólnika w podejmowaniu uchwał uniemożliwiających lub utrudniających realizację zajętego prawa. Sąd ten uznał, że obie uchwały w przedmiocie „swoistego rozwodnienia udziałów” są sprzeczne z art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c., co skutkuje uznaniem ich za nieważne.

Za chybione uznał Sąd odwoławczy stanowisko powódki o sprzeczności uchwał w przedmiocie zmian w składzie zarządu z art. 910² § 2 k.p.c. wobec podjęcia ich z udziałem wspólniczki, a nie zarządcy, ponieważ przyjęł, że dla ustanowienia zarządcy konieczne jest wykazanie potrzeby realizacji uprawnień korporacyjnych dłużnika, co zachodzi wówczas, gdy prawa korporacyjne mają bezpośrednie przełożenie na prawa majątkowe.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyły obie strony sporu.

Powodowa Spółka zaskarżyła wyrok w punktach I podpunkt 2 oraz w punktach II i III, co oznacza, w odniesieniu do merytorycznej części tego orzeczenia, zaskarżenie go w części oddalającej jej apelację od orzeczenia oddalającego powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały w przedmiocie zmian w składzie zarządu.

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach kasacyjnych powódka zarzuciła naruszenie następujących przepisów proceduralnych: art. 382 w zw. z art.

316 § 1 i art. 328 § 2 k.p.c., art. 217 § 1 i 2 i art. 227 k.p.c. w zw. z art. 252 § 1 k.s.h. i art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 910² § 1 k.p.c. w zw. z art. 743 § 1 k.p.c.

Zarzuty mieszczące się w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej obejmują naruszenie:

- art. 250 k.s.h. i art. 252 § 1 k.s.h. w zw. z art. 910² § 1 k.p.c. w zw. z art. 743 § 1 k.p.c. przez uznanie, że wytoczenie powództwa przez wierzyciela uprawnionego z mocy zajęcia udziałów nie może mieścić się w katalogu tzw. czynności zachowawczych wskazanych w art. 910² § 1 *in fine* k.p.c., ze skutkiem przyjęcia braku legitymacji procesowej powoda;

- art. 252 § 1 k.s.h. w zw. z art. 910² § 2 oraz art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c. wskutek przyjęcia, że zakaz realizacji prawa nie obejmuje wszystkich uprawnień korporacyjnych, a dłużnik z tytułu zajętych udziałów może wykonywać te prawa samodzielnie, bez konieczności ustanowienia zarządcy;

- art. 252 k.s.h. i art. 910² § 2 k.p.c. w zw. z art. 743 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że zakaz realizacji zajętogo prawa nie obejmuje uprawnień korporacyjnych i że dłużnik z mocy zajęcia udziałów może samodzielnie wykonywać uprawnienia korporacyjne;

- art. 252 § 1 k.s.h. w zw. z art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c. i art. 911⁶ § 1 k.p.c. oraz w zw. z art. 58 § 1 k.c. przez błędną wykładnię, że podjęcie uchwał z dnia 27 kwietnia 2010 r. jest sprzeczne z celem zabezpieczenia.

Strona powodowa wniosła o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Z kolei strona pozwana zaskarżyła przedmiotowy wyrok w punktach I i III, tj. w części uwzględniającej powództwo (pkt I) i rozstrzygającej o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt III).

Skarga kasacyjna strony pozwanej również została oparta na obu podstawach kasacyjnych.

Wskazując na pierwszą z tych podstaw pozwana zarzuciła błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie następujących przepisów: art. 910 § 1 k.p.c., art. 910² § 1 k.p.c., art. 252 § 1 k.s.h. w zw. z art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c., art. 252 § 3 k.s.h. i art. 15 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, art. 6 k.c. w zw. z art. 252 § 3 k.s.h. i art. 742 § 1 k.p.c.

Strona pozwana akcentuje niewłaściwą wykładnię art. 252 § 3 k.s.h. w odniesieniu do rozumienia określonego tym przepisem zdarzenia skutkującego rozpoczęciem biegu 6-miesięcznego terminu do zaskarżenia uchwały, a także art. 6 k.c. przez przyjęcie przez Sąd, że powódka nie ma obowiązku wykazania dokładnej daty, w której otrzymała wiedzę o zaskarżonych uchwałach i mimo tego przyjęcie przez Sąd, że dochowała terminowi zaskarżenia uchwał.

Zarzuty pozwanej mieszczące się w ramach drugiej podstawy kasacyjnej obejmują naruszenie: art. 381 k.p.c., art. 227 k.p.c. przez nieprzeprowadzenie wskazanych dowodów, art. 234 k.p.c. w zw. z art. 252 § 3 k.s.h. przez błędne pominięcie, że ogłoszenie wpisów w Monitorze Sądowym i Gospodarczym nie wiąże się z istnieniem wiadomości o uchwale i nie rozpoczyna biegu terminu do zaskarżenia uchwał, a nadto art. 382 k.p.c. przez pominięcie części materiału dowodowego.

Każda ze stron wniosła również odpowiedź na skargę kasacyjną strony przeciwnej.

Powódka w swej odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanej wniosła o oddalenie w całości tej skargi i o zasądzenie na rzecz powódki kosztów postępowania kasacyjnego, prezentując szczegółową argumentację mającą sprzeciwiać się zarzutom skargi kasacyjnej pozwanej.

Z kolei strona pozwana w swej odpowiedzi na skargę kasacyjną strony powodowej również wniosła o oddalenie w całości skargi kasacyjnej powódki i zasądzenie od niej na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, wskazując na argumenty, które w jej ocenie mają przesądzać o bezzasadności zarzutów skargi kasacyjnej powódki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Obie wniesione skargi kasacyjne zasługują na uwzględnienie, choć nie wszystkie podniesione w nich zarzuty należało uznać za zasadne.

Odnosząc się kolejno do zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej strony powodowej stwierdzić należy, że nie zasługuje na uwzględnienie, ujęty w ramach drugiej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), zarzut naruszenia

art. 382 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 i art. 328 § 2 k.p.c. Uchybienia powyższym przepisom postępowania skarżąca upatruje bowiem w pominięciu przez Sąd Apelacyjny części zebranego w sprawie materiału dowodowego, a w konsekwencji dokonaniu – w jej ocenie – błędnych ustaleń faktycznych. Zarzut ten, wobec tak przytoczonej argumentacji na jego poparcie, stanowi niedozwoloną, ze względu na brzmienie art. 398³ § 3 k.p.c., próbę kwestionowania przez powódkę w postępowaniu kasacyjnym ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd drugiej instancji. Wskazać przy tym należy, że skarżąca uzasadnia sformułowany zarzut w sposób niezwykle ogólnikowy, sprowadzając go w istocie do swobodnej polemiki z ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę wydania zaskarżonego orzeczenia przez Sąd Apelacyjny. W szczególności, w motywach podniesionego zarzutu skarżąca nie sprecyzowała istotnych dla jego oceny kwestii, w tym m.in. nie wskazała, jakie konkretne dowody przeprowadzone w postępowaniu przed Sądami *meriti* zostały pominięte przy orzekaniu przez Sąd odwoławczy, a także nie wykazała, jaki związek zachodzi pomiędzy eksponowanym w zarzucie naruszeniem przepisów postępowania a rozstrzygnięciem Sądu drugiej instancji.

Nie zasługuje również na uwzględnienie, podniesiony w ramach drugiej podstawy kasacyjnej, zarzut naruszenia art. 217 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz w zw. z art. 252 § 1 k.s.h. i art. 910 § 1 i art. 910² § 1 k.p.c. upatrywany przez skarżącą w nieuzasadnionej jej zdaniem odmowie przeprowadzenia przez Sąd drugiej instancji dowodów z zeznań świadków S. K. i J. R. Zgłoszone na etapie postępowania apelacyjnego przedmiotowe dowody, na co wskazuje również skarżąca we wniesionej skardze kasacyjnej (s. 22-24 skargi kasacyjnej), zmierzały do wykazania istnienia powiązań towarzysko-rodzinnych pomiędzy uczestnikami struktury korporacyjnej spółki oraz faktu powołania w skład zarządu pozwanej spółki 87-letniej S. K. Wywodzone za ich pomocą okoliczności faktyczne sprawy, jak zasadnie ustalił Sąd Apelacyjny (s. 18 uzasadnienia wyroku z dnia 29 listopada 2012 r.), nie miały jednak charakteru spornego pomiędzy stronami postępowania. Wobec tego, w zakresie uprawnienia wynikającego z art. 217 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny prawidłowo pominął zgłoszone dowody z zeznań świadków S. K. i J. R. jako dotyczące okoliczności dostatecznie wyjaśnionych w toczącym się postępowaniu.

Przechodząc do podniesionych w skardze kasacyjnej strony powodowej zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) stwierdzić należy, że te zasadniczo sprowadzają się do zagadnienia, czy w celu zachowania prawa egzekwowanego wierzyciel, z mocy zajętych udziałów, może zaskarżyć uchwałę zgromadzenia wspólników dotyczącą zmian personalnych w zarządzie spółki. Za ich pośrednictwem skarżąca podejmuje bowiem próbę kwestionowania prawidłowości przyjętego przez Sąd drugiej instancji poglądu, że w zakresie czynności zmierzających do zachowania prawa (art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.) nie mieści się uprawnienie wierzyciela egzekwującego z zajętych udziałów w spółce z o.o. do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników w przedmiocie zmian w składzie osobowym zarządu spółki. W ocenie Sądu Apelacyjnego podjęcie przez wierzyciela czynności zmierzającej do zachowania prawa (art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.) w postaci wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały jest uprawnione jedynie w odniesieniu do tych uchwał, które *in meritis* dotyczą praw udziałowych, gdyż tylko te uchwały wiążą negatywne skutki w zakresie możliwości zaspokojenia się wierzyciela (s. 7 uzasadnienia wyroku z dnia 29 listopada 2012 r.), a którymi nie są uchwały w przedmiocie zmian w składzie zarządu.

Egzekucyjne zajęcie udziałów w spółce z o.o. pociąga za sobą istotne implikacje w zakresie realizacji przez wspólnika – dłużnika uprawnień wynikających z zajętego prawa. Od chwili zawiadomienia dłużnika o dokonanej zajęciu (art. 910 § 1 k.p.c.) nie może on rozporządzać, obciążać ani realizować zajętego prawa, jak również nie może pobierać żadnego świadczenia przysługującego mu z zajętego prawa (art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c.). Dokonanie tych czynności, wbrew przedmiotowym zakazom, prowadzi natomiast do ich bezskuteczności względem wierzyciela egzekwującego (art. 885 k.p.c. w zw. z art. 902 k.p.c. i art. 909 k.p.c.). Wobec spółki zajęcie udziałów, od chwili zawiadomienia jej o dokonaniu tej czynności egzekucyjnej, wiąże się natomiast z zakazem realizowania na rzecz wspólnika – dłużnika świadczeń wynikających z zajętego prawa oraz nakazem uiszczania komornikowi lub na rachunek depozytowy w banku świadczeń pieniężnych wynikających z zajętego udziału (akcji) (art. 910 § 1 pkt 2 k.p.c.).

Przedstawione powyżej implikacje w sferze praw i obowiązków współnika-dłużnika oraz spółki, co należy podkreślić, eksponują zabezpieczającą (ochronną) funkcję zajęcia udziałów w spółce z o.o. Ich istota sprowadza się bowiem do umożliwienia, w jak największym stopniu, uzyskania zaspokojenia wierzyciela z zajętego prawa poprzez dochód jaki to prawo przynosi, albo w drodze jego sprzedaży (art. 911⁶ § 1 k.p.c.).

Realizacji przedmiotowego celu służy również art. 910² k.p.c. Przepis ten wyznacza skutki jakie w relacji wierzyciel egzekwujący - spółka powstają w następstwie zajęcia udziału (akcji) w toku postępowania egzekucyjnego. Stosownie do jego treści z mocy zajęcia udziału wierzyciel może wykonywać „wszelkie uprawnienia majątkowe dłużnika wynikające z zajętego prawa, które są niezbędne do zaspokojenia wierzyciela w drodze egzekucji” (art. 910² § 1 *in principio* k.p.c.), jak również podejmować „wszelkie działania, które są niezbędne do zachowania prawa” (art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.). Natomiast zgodnie z § 2 tego artykułu, w razie potrzeby realizacji „innych uprawnień wynikających z zajętego prawa niż wymienione w § 1” sąd z urzędu lub na wniosek dłużnika lub wierzyciela ustanowi zarządcę.

Przywołana regulacja, co należy podkreślić, odnosi się zatem do trzech ujmowanych rozłącznie kategorii czynności: 1) wykonywania wszelkich uprawnień majątkowych dłużnika wynikających z zajętego prawa, które są niezbędne do zaspokojenia wierzyciela – przypisując kompetencję do ich wykonywania egzekwującemu wierzycielowi; 2) podejmowania wszelkich działań, które są niezbędne do zachowania prawa (tzw. czynności zachowawcze), które może realizować wyłącznie wierzyciel egzekwujący; 3) wykonywania „innych niż wymienione uprawnień z zajętego prawa niż wymienione w § 1” , przyznając kompetencję do ich dokonywania zarządcy. Zestawienie ze sobą ujmowanych przez art. 910² § 1 k.p.c. kompetencji wierzyciela do wykonywania uprawnień majątkowych dłużnika wynikających z zajętego prawa (art. 910² § 1 *in principio* k.p.c.) oraz kompetencji do podejmowania wszelkich działań niezbędnych do zachowania prawa (art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.) wskazuje, że pomiędzy nimi zachodzą zasadnicze różnice. O ile bowiem pierwszą ustawodawca wyraźnie wiąże z udziałem wskazując, że wierzyciel może wykonywać wszelkie uprawnienia

majątkowe dłużnika wynikające z zajętego prawa, to o tyle w przypadku czynności zachowawczych w żaden sposób nie odwołuje się do uprawnień wynikających z zajętego prawa, a jedynie stwierdza, że wierzyciel może podejmować wszelkie działania zmierzające do zachowania prawa. Tym samym, art. 910² § 1 *in fine* k.p.c. statuuje własne, tj. niezależne od zajętego prawa, uprawnienie wierzyciela egzekwującego do podejmowania tzw. czynności zachowawczych. Odmienny charakter ma natomiast, wynikające z art. 910² § 1 *in principio* k.p.c., uprawnienie do wykonywania praw majątkowych z zajętego udziału. Uprawnienie wierzyciela egzekwującego do wykonywania praw majątkowych z zajętego udziału stanowi bowiem w swej istocie pochodną uprawnień wspólnika. Wierzyciel egzekwujący nie realizuje własnego prawa podmiotowego, lecz wykonuje uprawnienia wynikające z prawa podmiotowego (udziału) wspólnika – dłużnika w oparciu o kompetencję przyznaną mu przez art. 910² § 1 *in principio* k.p.c. W konsekwencji zajęcie udziału nie prowadzi do utraty przez dłużnika statusu wspólnika w spółce z o.o., a wierzyciel względem spółki nadal pozostaje osobą trzecią.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w zakresie czynności zachowawczych (art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.) mieści się również uprawnienie wierzyciela egzekwującego do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników zagrażającej możliwości zaspokojenia z zajętych udziałów (akcji) (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2011 r., sygn. akt III CZP 64/11, publ. OSNC 2012, nr 6, poz. 67; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2013 r., sygn. akt II CSK 588/12, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2009 r., sygn. akt II CSK 355/08, publ. Monitor Prawniczy 2010, nr 7, s. 400). Podkreśla się przy tym, że legitymacja do wytoczenia przedmiotowego powództwa wynika z art. 910² § 1 *in fine* k.p.c. stanowiącego w tym zakresie przepis szczególny w stosunku do art. 250 k.s.h. oraz art. 422 k.s.h. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2009 r., sygn. akt II CSK 355/08, publ. Monitor Prawniczy 2010, nr 7, s. 400). W konsekwencji legitymacja do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników może być przypisana egzekwującemu wierzycielowi jedynie w tych przypadkach, gdy stosowne powództwo zmierza do zachowania

prawa egzekwowanego, zaś źródłem zagrożenia możliwości zaspokojenia się wierzyciela jest kwestionowana uchwała.

Artykuł 910² § 1 *in fine* k.p.c. dopuszcza podjęcie przez wierzyciela tzw. czynności zachowawczych, w tym również wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników spółki z o.o., w odniesieniu do każdego przypadku zagrożenia możliwości zaspokojenia się wierzyciela z zajętego prawa. W świetle przywołanego przepisu nie ma jednak znaczenia, wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego, czy negatywne skutki dla możliwości zaspokojenia się wierzyciela z zajętego prawa, będące następstwem podjęcia uchwały przez organ właścicielski spółki z o.o., wynikają bezpośrednio z treści uchwały, czy też mają jedynie charakter pośredni. Nie jest bowiem wykluczone, że również uchwała nie mająca wprost za przedmiot praw udziałowych będzie pociągała za sobą negatywne skutki dla możliwości zaspokojenia się wierzyciela z zajętych udziałów, zarówno w kontekście dochodu jaki mógłby uzyskać ze sprzedaży zajętych udziałów lub realizacji wynikających z nich praw majątkowych (art. 911⁶ § 1 k.p.c.).

Mając powyższe na względzie stwierdzić należy, że zasadnie skarżąca wskazała na naruszenie przez Sąd drugiej instancji art. 250 i art. 252 k.s.h. w zw. z art. 910² § 1 k.p.c. w zw. z art. 743 § 1 k.p.c. W świetle art. 910² § 1 *in fine* k.p.c. nie jest bowiem uprawnione stanowisko Sądu Apelacyjnego, oparte wyłącznie na elemencie formalnym, uznające *a priori*, że jedynie w odniesieniu do uchwał zgromadzenia wspólników które swym przedmiotem dotyczą zmniejszenia praw wynikających z zajętych udziałów, uprawnione jest podejmowanie przez wierzyciela czynności zachowawczych polegających na wytoczeniu powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały. Takie stanowisko pomija bowiem, że art. 910² § 1 *in fine* k.p.c. uzasadnia podjęcie przez wierzyciela egzekwującego czynności zachowawczych w każdej sytuacji, gdy istnieje uzasadniona obawa wygaśnięcia zajętego prawa lub zmniejszenia jego wartości w stopniu uniemożliwiającym jego zaspokojenie. W konsekwencji również w odniesieniu do uchwał zgromadzenia wspólników zasadne jest przyjęcie, że w ramach czynności zachowawczych (art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.), wierzycielowi egzekwującemu z zajętych udziałów w spółce z o.o. przysługuje legitymacja to wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników w odniesieniu do każdej uchwały,

która w jego ocenie rodzi negatywne skutki w zakresie możliwości jego zaspokojenia, co dotyczy również uchwały w przedmiocie zmian w składzie personalnym zarządu spółki. Ustalenie przez sąd istnienia legitymacji wierzyciela egzekwującego do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały (art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.) nie może zatem ograniczać się wyłącznie do badania przedmiotu tej uchwały lecz powinno wiązać się w każdym przypadku z oceną skutków jakie podjęta uchwała może wywoływać w zakresie możliwości zaspokojenia się wierzyciela z zajętych udziałów w spółce z o.o. Nie jest przy tym wymagane, aby skutek ten bezpośrednio wynikał z treści zaskarżonej uchwały. W konsekwencji, wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego, nie jest wykluczone, że również uchwała zgromadzenia wspólników dotycząca zmian personalnych w składzie zarządu spółki będzie zagrażała możliwości zaspokojenia się wierzyciela z zajętych udziałów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2013 r., sygn. akt II CSK 588/12, niepubl.). Wykazanie tego związku, co należy podkreślić, spoczywa przy tym na wierzycielu, który dochodzi ochrony swojego interesu w oparciu o art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.

Za chybiony należało natomiast uznać podniesiony w skardze kasacyjnej strony powodowej zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. art. 252 § 1 k.s.h. w zw. z art. 910² § 2 oraz art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c. Trafnie bowiem Sąd drugiej instancji przyjął, że zajęcie udziałów w spółce z o.o. nie prowadzi do pozbawienia wspólnika – dłużnika uprawnienia do wykonywania uprawnień korporacyjnych wynikających z zajętych udziałów. Wskutek zajęcia udziałów wierzyciel egzekwujący uzyskuje jedynie kompetencję wykonywania uprawnień majątkowych wynikających z zajętych udziałów (art. 910² § 1 *in principio* k.p.c.). Interpretacji tej nie zmienia przysługiwanie wierzycielowi legitymacji do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników. Kompetencja wierzyciela w tym względzie, jak już sygnalizowano, stanowi jego samoistne uprawnienie zmierzające do zachowania prawa egzekwowanego (art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.), które jedynie pod względem treściowym odpowiada nadal przysługującemu dłużnikowi - wspólnikowi uprawnieniu do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników (art. 252 § 1 k.s.h.). Ingerencję w sferę uprawnień korporacyjnych dłużnika -

wspólnika, jak słusznie wskazuje Sąd Apelacyjny, pociąga ze sobą jedynie ustanowienie zarządcy na podstawie art. 910² § 2 k.p.c. Podmiot ten posiada bowiem kompetencję do wykonywania wynikających z zajętego udziału uprawnień o charakterze korporacyjnym (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2011 r., sygn. akt III CZP 64/11, publ. OSNC 2012, nr 6, poz. 67). Wyłączenia możliwości realizacji przez wspólnika – dłużnika uprawnień korporacyjnych wynikających z zajętych udziałów nie można przy tym upatrywać w wynikającym z art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c. zakazie realizacji przez dłużnika zajętego prawa. Postrzeganie bowiem przedmiotowej regulacji przez pryzmat specyficznego charakteru prawnego udziału w spółce z o.o., jako prawa podmiotowego obejmującego pod względem treściowym uprawnienia o charakterze majątkowych i korporacyjnym, uzasadnia przyjęcie, że zakaz wynikający z ostatnio wymienionego przepisu dotyczy wyłącznie realizacji praw majątkowych wynikających z udziału. Uwzględnia to również funkcję postępowania egzekucyjnego ukierunkowanego zasadniczo, w odniesieniu do zajęcia udziałów w spółce z o.o., na realizację interesu majątkowego wierzyciela. Wykonywania praw korporacyjnych przez wspólnika - dłużnika nie można w każdym przypadku traktować jako zachowań negatywnie wpływających na możliwość zaspokojenia się wierzyciela z zajętych udziałów (np. wykonywanie przez wspólnika - dłużnika prawa kontroli w spółce). Pokreślić przy tym należy, że ochronie interesu wierzyciela przed ewentualnymi negatywnymi implikacjami jakie mogą ujawnić się w związku z wykonywaniem przez wspólnika – dłużnika uprawnień o charakterze korporacyjnym służy uprawnienie wierzyciela do podejmowania działań zmierzających do zachowania prawa (art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.) oraz możliwość sądowego powołania zarządcy (art. 910² § 2 k.p.c.).

Nie jest również trafny podniesiony przez skarżącą powódkę zarzut naruszenia art. 252 § 1 k.s.h. i art. 910² § 2 k.p.c. w zw. z art. 743 § 1 k.p.c. Zasadnie bowiem Sąd Apelacyjny przyjmuje, że ustanowienie zarządcy (art. 910² § 2 k.p.c.) jest uprawnione jedynie w przypadku wykazania przez wierzyciela, iż samodzielna realizacja przez dłużnika – wspólnika przysługujących mu z udziału uprawnień o charakterze korporacyjnym stanowi uzasadnione zagrożenie dla

interesu majątkowego wierzyciela realizowanego w ramach postępowania egzekucyjnego poprzez zajęcie udziałów dłużnika w spółce z o.o.

Uwzględnieniu nie podlega także zarzut naruszenia art.252 § 1 k.s.h. w zw. z art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 743 k.p.c. W jego ramach skarżąca powódka wyraża bowiem, nieuprawniony w świetle brzmienia art. 910² k.p.c., pogląd, że wskutek egzekucyjnego zajęcia udziałów w spółce z o.o. dłużnik - wspólnik *ipso iure* traci kompetencję do wykonywania wynikających z przysługującego mu prawa podmiotowego (udziału) uprawnień o charakterze korporacyjnym, zaś realizacja przedmiotowych uprawnień jest możliwa jedynie w przypadku powołania zarządcy. Jak już sygnalizowano, egzekucyjne zajęcie udziałów w spółce z o.o., do czasu ustanowienia zarządcy (art. 910² § 2 k.p.c.), nie implikuje w sobie żadnych negatywnych następstw w zakresie wykonywania przez wspólnika uprawnień korporacyjnych z zajętych udziałów. W następstwie zajęcia wierzyciel uzyskuje jedynie kompetencję do wykonywania uprawnień majątkowych wynikających z zajętych udziałów (art. 910² § 1 *in principio* k.p.c.). Dopiero ustanowienie przez sąd zarządcy (art. 910² § 2 k.p.c.) powoduje, że wspólnik – dłużnik traci możliwość osobistej realizacji uprawnień korporacyjnych z zajętych udziałów. Zarządca posiada bowiem pozycję surogacyjną w stosunku do wspólnika – dłużnika, umożliwiającą mu realizację w taki sposób uprawnień korporacyjnych wynikających z zajętych udziałów (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2011 r., sygn. akt III CZP 64/11, publ. OSNC 2012, nr 6, poz. 67).

Za bezzasadny należało także uznać, podniesiony w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), zarzut naruszenia art. 252 § 1 k.s.h. w zw. z art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c. i art. 911⁶ § 1 k.p.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. uzasadniany nieuwzględnieniem przez Sąd Apelacyjny, że podjęcie zaskarżonych uchwał, mających wpływ na wartość zbywczą zajętych na rzecz powódki udziałów, jest sprzeczne z celem udzielonego zabezpieczenia i zmierza do obejścia przepisów prawa. Tak ujęty zarzut naruszenia art. 252 § 1 k.s.h. w zw. z art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c. i art. 911⁶ § 1 k.p.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. opiera się bowiem na próbie nieuprawnionej kreacji przez stronę skarżącą pożądaných ustaleń faktycznych. W uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, wbrew wywodom skarżącej, brak jest ustalenia, że uchwały, których *in meritum* dotyczą zarzuty

podniesione w skardze kasacyjnej strony powodowej, miały wpływ ma wartość zbywczą zajętych udziałów w spółce z o.o.

Skarga kasacyjna strony pozwanej opiera się na zarzutach ujętych w ramach obu podstaw kasacyjnych.

Odnosząc się w kolejno do podniesionych w skardze kasacyjnej zarzutów naruszenie prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) stwierdzić należy, że nie zasługuje na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 910 § 1 k.p.c. w zw. z art. 910² § 1 k.p.c. i art. 743 k.p.c. i art. 252 k.s.h. Sąd Apelacyjny wobec ustalenia, że uchwały nr 1/2010 i uchwały 2/2010 zgromadzenia wspólników z dnia 28 kwietnia 2010 r. prowadzą do zmniejszenia uprawnień wynikających z zajętych udziałów, trafnie bowiem przyjął, iż uchwały te są sprzeczne z prawem, gdyż prowadzą do ograniczenia możliwości egzekucyjnego zaspokojenia wierzyciela. Stwierdzić przy tym należy, że nie jest trafne, eksponowane w ramach zarzutu naruszenia art. 910 § 1 k.p.c. w zw. z art. 910² § 1 k.p.c. i art. 743 k.p.c. i art. 252 k.s.h. oraz zarzutu naruszenia art. 743 § 1 k.p.c., stanowisko skarżącej, iż wynikający z art. 743 § 1 k.p.c. nakaz odpowiedniego stosowania przepisów o postępowaniu egzekucyjnym do wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia wyklucza stosowanie w tym zakresie art. 910² k.p.c. Żadne bowiem względy nie przemawiają za wyłączeniem stosowania przedmiotowego przepisu do wykonywania postanowienia o zabezpieczeniu w postaci zajęcia udziałów.

Nie może wywołać zamierzonego przez skarżącą skutku zarzut naruszenia art. 910² § 1 k.p.c. w zw. z art. 910 § 1 oraz w zw. z art. 743 § 1 k.p.c. uzasadniany błędnym w jej ocenie przyjęciem przez Sąd Apelacyjny, że uchwały podjęte przez zgromadzenie wspólników w dniu 28 kwietnia 2010 r. skutkują pokrzywdzeniem wierzyciela poprzez zmniejszenie wartości tych udziałów. Zarzut ten, wobec takiej argumentacji przytoczonej na jego poparcie, stanowi niedozwoloną, ze względu na brzmienie art. 398³ § 3 k.p.c., próbę kwestionowania przez skarżącą ustalenia Sądu drugiej instancji, że uchwała nr 1/2010 oraz uchwała 2/2010 zgromadzenia wspólników prowadziły do zmniejszenia uprawnień wynikających z zajętych udziałów, a tym samym ograniczały możliwość egzekucyjnego zaspokojenia wierzyciela, tj. powódki (s. 19 uzasadnienia wyroku z dnia 29 listopada 2012 r.).

Oczywiście bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 6 k.c. w zw. z art. 252 § 1 k.s.h. i art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c. Wbrew twierdzeniom skarżącej, powódka wykazała istnienie negatywnego wpływu uchwał z dnia 28 kwietnia 2010 r. na możliwość egzekucyjnego zaspokojenia się przez nią z zajętych udziałów, co znalazło potwierdzenie w ustaleniach faktycznych poczynionych przez Sąd Apelacyjny, którymi Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Chybiony jest również zarzut naruszenia 252 § 1 k.s.h. w zw. z art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c. Powołując się na naruszenie przedmiotowych przepisów skarżąca pomija, że art. 910² § 1 *in fine* k.p.c. przyznaje kompetencję wierzycielowi do podejmowania wszelkich czynności zmierzających do zachowania prawa. W zakresie tej kompetencji, w przypadku zajęcia udziałów w spółce z o.o., mieści się zarówno uprawnienie do kwestionowania czynności faktycznych i prawnych indywidualnie podjętych przez dłużnika poza strukturą korporacyjną, jak i czynności podjętych przez spółkę, w której dłużnik ten jest współnikiem. Zajęcie dotyczy bowiem udziałów będących wyrazem członkostwa dłużnika w spółce. W konsekwencji czynności dokonywane przez organy spółki mogą rzutować na możliwość zaspokojenia wierzyciela poprzez zmniejszenie dochodów uzyskiwanych z zajętego prawa lub wartości zbywczej zajętych udziałów (911⁶ § 1 k.p.c.).

Za bezzasadny należało także uznać zarzut naruszenia art. 252 § 1 k.s.h. w zw. z art. 910 § 1 k.p.c. w zw. z art. 910² § 1 k.p.c. Wobec ustalenia, że uchwała 1/2010 oraz uchwała 2/2010 zgromadzenia wspólników z dnia 28 kwietnia 2010 r., prowadzą do zmniejszenia możliwości zaspokojenia się wierzyciela z zajętych udziałów prawidłowo Sąd Apelacyjny przyjął, że w ramach czynności zmierzających do zachowania prawa egzekwowanego (art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.) wierzycielowi egzekwującemu przysługuje legitymacja do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności także i przedmiotowych uchwał. Odmienną kwestią jest ocena wystąpienia materialnoprawnych przesłanek uwzględnienia takiego powództwa.

Nie ma również racji pozwana powołując się na naruszenie przez Sąd drugiej instancji art. 910 § 1 pkt 1 k.p.c. Podejmowanie przez wierzyciela działań zmierzających do zachowania prawa egzekwowanego (art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.) jest uzasadnione w odniesieniu do każdej uchwały zgromadzenia wspólników,

której skutki bezpośrednio lub pośrednio prowadzą do zmniejszenia możliwości zaspokojenia się wierzyciela z zajętych udziałów w sposób określony w art. 911⁶ § 1 k.p.c.

Trafnie strona pozwana, we wniesionej skardze kasacyjnej, zarzuciła Sądowi drugiej instancji naruszenie art. 252 § 3 k.s.h. w zw. z art. 15 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2013 r. poz. 1203 z zm. – dalej cyt. jako u. KRS) oraz art. 15 ust. 1 u. KRS w zw. z art. 252 § 3 k.s.h.; art. 6 k.c. w zw. z art. 252 § 3 k.s.h. Za pośrednictwem powyższych zarzutów skarżąca zasadnie bowiem kwestionuje stanowisko Sądu Apelacyjnego, że termin do wytoczenia przez wierzyciela powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały, w oparciu o kompetencję wynikającą z art. 910² § 1 *in fine* k.p.c., rozpoczyna swój bieg dopiero w momencie rzeczywistego zapoznania się wierzyciela z treścią uchwały naruszającej jego prawa. Takie stanowisko Sądu Apelacyjnego, w ocenie Sądu Najwyższego w składzie orzekającym w niniejszej sprawie, pozostaje w sprzeczności z eksponowaną w przepisach kodeksu spółek handlowych funkcją statuowanych w tym akcie czasowych ograniczeń w zakresie zaskarżania uchwał organów właścicielskich spółek kapitałowych. Stanowisko Sądu Apelacyjnego zakłada bowiem w swej istocie subiektywizację określenia początku biegu terminu do zaskarżania uchwał zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia). Rozpoczęcie biegu terminu, w ujęciu preferowanym przez Sąd Apelacyjny, byłoby bowiem zależne wyłącznie od woli wierzyciela. W ten sposób dochodziłoby do naruszenia proporcji w zakresie równoważenia interesu spółki i wierzyciela w ramach ustawowego mechanizmu kwestionowania uchwał organów właścicielskich spółek kapitałowych. Wprowadzone w kodeksie spółek handlowych terminy do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały oraz powództwa o uchylenie uchwały z jednej strony pozostawiają podmiotom legitymowanym odpowiedni czas na przygotowanie i wytoczenie stosownego powództwa, z drugiej jednak strony – ze względu na potrzebę zapewnienia stabilności stosunków korporacyjnych – wykluczają możliwość kwestionowania uchwał w każdym czasie. Mając na względzie tę dyrektywę interpretacyjną zasadne jest przyjęcie, że w przypadku realizacji przez wierzyciela czynności zmierzających do zachowania prawa egzekwowanego (art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.), bieg terminu do

wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały rozpoczyna się z chwilą w której wierzyciel mógł zapoznać się z treścią uchwały, a nie z chwilą, w której rzeczywiście to uczynił. Przy ustaleniu tego momentu czasowego, jak trafnie wskazuje skarżąca, należy uwzględnić implikacje wynikające z wpisu zmian wynikających z takiej uchwały w rejestrze przedsiębiorców KRS oraz publikacji w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Wykazanie zaś zachowania tego terminu, jako jednej z przesłanek uwzględnienia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały, stanowi obowiązek wierzyciela domagającego się ochrony prawnej w oparciu o art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.

Przechodząc do podniesionych w skardze kasacyjnej strony pozwanej zarzutów naruszenia przepisów postępowania stwierdzić należy, że nie zasługują na uwzględnienie zarzuty naruszenia art. 381 k.p.c., art. 227 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1, art. 381 w zw. z art. 277 k.p.c. oraz zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. Powołane przez skarżącą zarzuty – co należy zaznaczyć – sprowadzają się do niedozwolonego w postępowaniu kasacyjnym kwestionowania przez kasatorkę ustaleń faktycznych stanowiących podstawę wydania zaskarżonego orzeczenia (art. 398³ § 3 k.p.c.). Skarżąca, powołując się w ramach podniesionych zarzutów na bezzasadne w jej ocenie pominięcie lub nieprzeprowadzenie licznych dowodów zgłaszanych na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego oraz postępowania apelacyjnego, w swej istocie podejmuje jedynie polemikę z poczynionymi przez Sąd Apelacyjnymi ustaleniami faktycznymi oraz przyjętą w oparciu o nie oceną prawną w zakresie istnienia przesłanek stwierdzenia nieważności uchwał podjętych przez zgromadzenie wspólników pozwanej spółki w dniu 28 kwietnia 2010 r., jako ograniczających możliwość egzekucyjnego zaspokojenia wierzyciela. Tym samym istnieją przesłanki do stwierdzenia nieważności tych uchwał w ramach powództwa wytoczonego przez wierzyciela na podstawie art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.

Za zasadny należało natomiast uznać zarzut naruszenia art. 234 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 252 § 3 k.s.h. Konsekwencją przyjęcia przez Sąd Najwyższy w składzie orzekających w niniejszej sprawie, że termin do wytoczenia przez wierzyciela egzekwującego powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników (art. 910² § 1 *in fine* k.p.c.) rozpoczyna swój bieg z chwilą, w której mógł on zapoznać się z treścią uchwały wymaga jednoczesnego

uznania skutków jakie w zakresie rozpoczęcia biegu terminu do zaskarżenia uchwały będą wynikały z domniemań prawnych związanych z ogłoszeniem wpisu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji.